ՍԴ3/0025/01/22

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ
ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

2022 թվականի մայիսի 16-ին քաղաք Երևանում

Ուսումնասիրելով թիվ ՍԴ3/0025/01/22 քրեական գործի ընդդատության վերաբերյալ վեճը լուծելու համար Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին դիմելու մասին Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի մայիսի 6-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

<u>Գործի դատավարական նախապատմությունը.</u>

1. 2022 թվականի հունվարի 25-ին Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է թիվ 92158921 (ՍԴ3/0025/01/22) քրեական գործն ըստ մեղադրանքի՝ Հակոբ Հարությունի Գրիգորյանի՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 364-րդ հոդվածի 1-ին մասով, և նույն օրը մակագրվել է նույն դատարանի դատավոր Բ.Բախշիյանին:

2022 թվականի մարտի 25-ին թիվ ՍԴ3/0025/01/22 քրեական գործը վերամակագրվել է դատավոր Վ.Ջիվանյանին և 2022 թվականի ապրիլի 4-ին ընդունվել վարույթ:

2. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի ապրիլի 15-ին որոշում է կայացրել քրեական գործն ըստ ընդդատության Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին:

3. Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում թիվ ՏԴ/0033/01/22 քրեական գործն ստացվել է 2022 թվականի մայիսի 2-ին և մայիսի 3-ի որոշմամբ ընդունվել դատավոր Հ.Մեխակյանի վարույթ:

Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի մայիսի 6-ի որոշմամբ, գործի ընդդատության վերաբերյալ վեճը լուծելու համար, դիմել է Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին:

4. Գործը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2022 թվականի մայիսի 11-ին:

<u>Ընդդատության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները</u>.

5. Նախաքննության մարմնի՝ 2021 թվականի օգոստոսի 9-ին Հակոբ Գրիգորյանը ներգրավվել է որպես մեղադրյալ և նրան մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 364-րդ հոդվածի 1-ին մասով այն բանի համար, որ նա *«հանդիսանալով ՊԲ 35383 զորամասի 1-ին հրաձգային գումարտակի 1-ին վաշտի ԿԱԴ ԽՏԳԶ գնդացրորդի օգնական, պարտադիր ժամկետային զինծառայող, կոչումով շարքային, 2021 թվականի հունիսի 25-ից հունիսի 30-ը գտնվելով կարճաժամկետ արձակուրդի մեջ, պարտավոր լինելով 2021 թվականի հունիսի 30-ին՝ ժամը 18:00-ին, ներկայանալ ծառայության վայր՝ ՊԲ 35383 զորամաս, չի ներկայացել և նույն օրը՝ ժամը 21:10-ին, ՀՀ ՊՆ ՌՈ Էջմիածնի բաժնի աշխատակիցների կողմից Արմավիրի մարզի Արազապի համայնքից հայտնաբերվել և բերման է ենթարկվել Էջմիածնի ՌՈ բաժին և ՀՀ տարածքում տեղակայված զորամասերից մեկում ծառայությունը շարունակելու նպատակով հրաժարվել է զինվորական ծառայության առանձին պարտականությունները կատարելուց՝ փաստացի դադարեցնելով ՊԲ 35383 զորամասում զինվորական ծառայության պարտականությունների կատարումը»:*

6. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի ապրիլի 15-ի որոշմամբ արձանագրել է. *«(…) Սույն քրեական գործի մեղադրական եզրակացությունից դիտվում է, որ Հակոբ Հարությունի Գրիգորյանը նշանակվել է ծառայության ՊԲ 35383 զորամասում և գտնվելով կարճաժամկետ արձակուրդում ու պարտավոր լինելով 2021 թվականի հունիսի 30-ին ժամը 18:00-ին ներկայանալ ծառայության վայր ու ձեռնամուխ լինել իր ծառայողական պարտականությունների կատարմանը, չի ներկայացել և նույն օրը ժամը 21:10-ին ՀՀ ՊՆ ՌՈ Էջմիածնի աշխատակիցների կողմից բերման է ենթարկվել ՀՀ ՊՆ ռազմական ոստիկանություն և հայտարարել, որ հրաժարվում է այդ զորամասում, ինչպես նաև պաշտպանության բանակում ծառայությունից: Այսինքն՝ Հ.Գրիգորյանի ենթադրյալ հանցանքի կատարումը ըստ առաջադրված մեղադրանքի սկսվել է 2021 թվականի հունիսի 30-ին ժամը 18:00-ին և ավարտվել 2021 թվականի հունիսի 30-ին ժամը 21:10-ին՝ ՀՀ ՊՆ ռազմական ոստիկանություն (ՀՀ քաղաք Էջմիածին, տե՛ս Հատոր 1, գ.թ. 34) բերման ենթարկվելով, որպիսի հանգամանքը ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 2-րդ մասի իրավակարգավորումների շրջանակում նշանակում է, որ Հ.Գրիգորյանի ենթադրյալ հանցանքի կատարման վայրը հանդիսանում է ՀՀ Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքը:*

Այսպիսով, վերը նշված պատճառաբանությամբ գտնում եմ, որ գործն ընդդատյա չէ ՀՀ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, այլ ընդդատյա է ՀՀ Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին: (…)»[1]:

7. Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի մայիսի 6-ի որոշման համաձայն. *«(…) Քննարկվող հանցակազմը զինվորական ծառայության անցնելու կարգի դեմ ուղղված հանցագործություն է, որի օբյեկտիվ կողմը դրսևորվում է երկու ձևով՝ զինծառայողի կողմից զինվորական ծառայության հետ կապված իր պարտականությունների կատարման փաստացի*

---

[1] Տե՛ս քրեական գործ, թերթեր 130-131:

դադարմամբ և այդ մասին բացահայտ հայտարարության արտահայտմամբ կամ զինծառայողի կողմից փաստացի դադարեցվում է զինվորական ծառայության հետ կապված իր պարտականությունների կատարումը՝ առանց այդ մասին բացահայտ հայտարարելու: Հանցագործության սուբյեկտիվ կողմը դրսևորվում է ուղղակի դիտավորությամբ և հանցավորի նպատակը ընդհանրապես կամ ժամանակավորապես զինվորական ծառայության պարտականությունները չկատարելն է:

3.5. Ելնելով վերոգրյալից Դատարանը արձանագրում է, որ մեղադրյալ Հակոբ Գրիգորյանին մեղսագրված ենթադրյալ արարքը ավարտված է համարվում 2021 թվականի հունիսի 30-ին ժամը 18:00-ին, երբ վերջինիս սահմանված ժամանակահատվածում չի վերադարձել ՊԲ 35383 զորամաս և որպես հանցագործության կատարման վայր պետք է դիտարկել ՊԲ 35383 զորամասի տարածքը՝ նկատի ունենալով, որ զինծառայողի կողմից իր վրա դրված զինվորական ծառայության հետ կապված պարտականությունների փաստացի կատարման դադարումը ավարտված է համարվում այն ժամանակահատածում, երբ վերջինս սահմանված օրը և ժամին չի վերադառնում զորամաս՝ սույն քրեական գործով 2021 թվականի հունիսի 30-ին ժամը 18:00-ին, բացի այդ առերևույթ հայտնի չէ, թե զինծառայողի կողմից իր վրա դրված զինվորական ծառայության հետ կապված պարտականությունները կատարելուց հրաժարվելու դիտավորությունը, որ պահին է ծագել՝ կարճաժամկետ արձակուրդի մեջ գտնվելիս, թե նախքան այդ(…)»[2]:

<u>Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.</u>

8. Սույն գործով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. Հ.Գրիգորյանի վերաբերյալ թիվ ՍԴ3/0025/01/22 քրեական գործն ընդդատյա է Սյունիքի, թե՞ Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

---

[2] Տե՛ս քրեական գործ, թերթեր 146-148:

9. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք»:*

10. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Յուրաքանչյուր ոք (...) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք»:*

10.1. Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանն *«օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան»* հասկացությունը մեկնաբանելիս նշել է, որ. *«Այն երկրներում, որտեղ օրենքը կոդիֆիկացված է, դատական համակարգի կազմակերպումը չի կարող թողնվել դատական մարմինների հայեցողությանը, սակայն դա չի նշանակում, որ դատարաններն օժտված չեն համապատասխան ազգային օրենսդրությունը մեկնաբանելու որոշակի ազատությամբ»*[3]*:*

11. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«1. Առաջին ատյանի դատարանին ընդդատյա են այն հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը, որոնք կատարվել են համապատասխան առաջին ատյանի դատարանի դատական տարածքում (...)»:*

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 51-րդ հոդվածի համաձայն՝ *«1. Գործն ըստ ընդդատության ստացած առաջին ատյանի դատարանը որոշում է կայացնում այն Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ դրա ընդդատությանը:*

(...)

4. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված դեպքում Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահը գործը

---

[3] Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Gorgiladze v. Georgia* գործով 2009 թվականի հոկտեմբերի 20-ի վճիռը, գանգատ թիվ 4313/03, 69-րդ կետ:

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանում ստանալու պահից հնգօրյա ժամկետում որոշում է գործի ընդդատությունը (…)»:

12. Վճռաբեկ դատարանը *Գևորգ Հարությունյանի* վերաբերյալ գործով իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ. *«(…) Գործերի պատշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ տարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (19-րդ հոդված), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (14-րդ հոդված) և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված):*

(…)

Պատշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հստակ կանոնների առկայությունը և դրանց կանխատեսելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կողմնակի դիտորդի մոտ այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը նախատրամադրվածություն չունեն, և տվյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայականությունը բացառված են եղել:

Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հստակ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը

պարտադիր նախապայման են արդարադատության մատչելիության պատշաճ երաշխավորման համար (...)»[4]:

13. Վերոգրյալից հետևում է, որ ընդդատության ինստիտուտը հիմնարար նշանակություն ունեցող արժեք է, քանի որ այն անմիջականորեն կապված է անձի՝ օրենքի հիման վրա ստեղծված դատարանի կողմից իր գործի քննության իրավունքի հետ: Քրեական վարույթի մասնակիցների համար պետք է կանխատեսելի լինի, թե իրենց գործով որ դատարանը պետք է իրականացնի արդարադատություն:

Տարածքային ընդդատությունը սահմանող ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 47-րդ հոդվածից հետևում է, որ որպես քրեական գործերի դատական տարածքը որոշելու հիմնական կողմնորոշիչ պայման հանդես է գալիս հանցանքի կատարման վայրը:

14. ՀՀ քրեական օրենսգրքի 364-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«1. Զինվորական ծառայությունից կամ դրա առանձին պարտականությունները կատարելուց զինծառայողի հրաժարվելը, որը զուգորդվել է դրանց չկատարմամբ կամ փաստացի դադարեցմամբ՝ պատժվում է (...)»*:

14.1 ՀՀ քրեական օրենսգրքի 364-րդ հոդվածի 1-ին մասով ամրագրված հանցակազմի օբյեկտիվ կողմն արտահայտվում է նրանում, որ զինծառայողը բացահայտ, գրավոր, բանավոր, կամ այլ կերպով հայտարարում է այն մասին, որ չի ցանկանում զինվորական ծառայություն անցնել կամ հրաժարվում է զինվորական ծառայության հետ կապված առանձին պարտականությունների կատարումից և փաստացի դադարեցնում է դրանց կատարումը: Այսինքն, նշված հանցակազմն առկա է այն ժամանակ, երբ անձը հայտարարում է զինվորական ծառայության հետ կապված իր պարտականությունների կատարումից հրաժարվելու մասին և փաստացի դադարեցնում է դրանց կատարումը: Հետևաբար, նշված արարքի կատարման վայր հանդես է գալիս այն տարածքը, որտեղ անձը հայտարարել և փաստացի դադարեցրել է զինվորական ծառայությունների կատարումը:

---

[4] Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ *Գևորգ Հարությունյանի* գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշումը, 15-16-րդ կետեր:

15. Սույն գործի նյութերի, մասնավորապես՝ Հ.Գրիգորյանին առաջադրված մեղադրանքի ուսումնասիրությունից երևում է, որ՝

- ժամկետային զինծառայող Հ.Գրիգորյանը, 2021 թվականի հունիսի 25-ից 30-ը գտնվելով կարճաժամկետ արձակուրդի մեջ, պարտավոր է եղել 2021 թվականի հունիսի 30-ին ժամը 18:00-ին ներկայանալ ծառայության վայր՝ ՊԲ 35383 զորամաս:

- Հ.Գրիգորյանը 2021 թվականի հունիսի 30-ին ժամը 21:10-ին ՀՀ Պաշտպանության նախարարության ռազմական ոստիկանության Էջմիածնի բաժնի աշխատակիցների կողմից հայտնաբերվել և բերման է ենթարկվել Էջմիածնի ռազմական ոստիկանության բաժին և հրաժարվել է զինվորական ծառայության առանձին պարտականությունները կատարելուց՝ փաստացի դադարեցնելով ՊԲ 35383 զորամասում զինվորական ծառայության պարտականությունների կատարումը[5]:

16. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով 9-14.1-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո պետք է արձանագրել, որ Հ.Գրիգորյանին մեղսագրված ենթադրյալ հանցավոր արարքն ավարտվել է 2021 թվականի հունիսի 30-ին՝ այն ժամանակ, երբ մեղադրյալը բերման է ենթարկվել Էջմիածնի ռազմական ոստիկանության բաժին և հրաժարվել է զինվորական ծառայության առանձին պարտականությունները կատարելուց՝ փաստացի դադարեցնելով ՊԲ 35383 զորամասում զինվորական ծառայության պարտականությունների կատարումը: Հետևաբար, Հ.Գրիգորյանին մեղսագրված՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 364-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված արարքն ավարտվել է Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքում:

Այսպիսով, հիմք ընդունելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասը, գտնում եմ, որ Հ.Գրիգորյանի վերաբերյալ թիվ ՍԴ3/0025/01/22 քրեական գործն ընդդատյա է Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

---

[5] Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:

Վերոգրյալի հիման վրա և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 51-րդ հոդվածի 4-րդ մասով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

Թիվ ՍԴ3/0025/01/22 քրեական գործն ըստ մեղադրանքի՝ Հակոբ Հարությունի Գրիգորյանի՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 364-րդ հոդվածի 1-ին մասով, ընդդատյա է Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ